

**Rigor Moderatus Doctrinæ Pontificiæ Circa Usuras A SS.
D. N. Benedicto XIV. Per Epistolam Encyclicam Episcopis
Italiæ Traditus**

Specimina ulteriora exhibens Moderationis Pontificiæ, à P. Concina violatæ

Zech, Franz Xaver

Ingolstadii, 1751

Art. 6. De Pactis Censui adjectis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63780)

millia librarum, recipiebátque vicissim 1. pro 12. vel $8\frac{2}{3}$ pro 100. In sexta Classe erant à 50. usque 60. annos, dabántque duos millones librarum, recipientes 1. pro 10. seu 10. pro 100. Septima demum Classis complectebatur senes à 60. usque ad 70. annos, offerentes unum millionem & sexcenta millia librarum, recipientes annuatim 1. pro 8. seu $12\frac{1}{2}$ pro 100. Hac ratione pretium totum à septem his Classibus collatum conficit 19. millones & sexcenta millia librarum: summa autem annui census ascendit ad unum millionem & quadringenta millia librarum. Ærarium Regis, extinctis omnibus emptoribus, liberatur ab obligatione Censuum, & onere restituendi pretium. Creditores verò id commodi habent, quòd uno aut pluribus mortuis, istorum Census superstitibus accrescant. (*Dissert. II. §. 328*) Ex hoc magni moliminis opere, proportionata decempeda ad leviores Censuum vitalitiorum summas licebit rationes ducere. Referri hæc negotia possunt ad contractus, qui aleam continent: unde exacta æqualitas servari non potest. Si omnia bene computemus, ærarium Regis habet exinde commoditatem impetrandi intra breve tempus ingentem pecuniæ summam, lucrum autem nullum sentit, sed potiùs damnum: hoc autem etiam damnum evitabitur, si uno mortuo, illius Census non accrescat omnibus, sed iis tantum, qui in eadem Classe continentur: omnibus autem ejusdem Classis personis decedentibus, Census illis obvenientes non alteri Classi accedant, sed in ærario Principis remaneant. (c)

(a) A fond perdu.

(b) Germanicè *Leib • Renten*.

(c) Vid. MARPERGER *de Montib. Piet. c. 11.*

Art. .6
DE PACTIS
CENSUI
ADJECTIS.

§. 225.

De Pactis tum Censui, tum cuivis alteri Contractui adjectis, univèrsim sciendum, ex pacto annexo Contractum ali-

aliquando reddi nullum, aliquando transire in aliam contra-
ctus speciem, aliquando fieri rescindibilem, aliquando fir-
mum persistere, ita ut solum vitietur pactum; vel etiam pa-
ctum eandem cum contractu firmitatem habeat. Si pactum
fit contra substantiam Contractus, qui in aliam speciem
transire non potest, nullum planè & irritum reddi contra-
ctum constat. Exempla habemus in Matrimonio, si pactio-
nes substantiæ Matrimonii repugnantes adjiciantur. (a) Si
in aliam speciem transire Contractus potest, benignius est
præsumendum de intentione contrahentium; quia actum
potius valere, quàm perire judicandum est: e. g. ubi ita do-
natur mortis causa, ut nullo casu revocetur, causa donandi magis
est, quàm mortis causa donatio: & ideo perinde haberi debet, atque
alia quævis inter vivos donatio. (b) Rescindibilis ex pacto fit
Contractus, vi cujus à contractu jam perfecto licet recedere.
Solum pactum vitiat, quod non quidem substantiæ con-
tractus, sed æquitati repugnat. Sic pactum de præstandis
usuris mutuo adjectum, vitiosum est; non tamen evertit
contractum mutui, qui proin ad æquitatem reduci debet,
annullato pacto usurario. Si pactum neque substantiæ Con-
tractus, neque Æquitati, Charitati, aut Legibus repugnet,
licet præter contractus naturam adjiciatur, firmitatem ta-
men habebit tam ipse Contractus, quàm pactum appositum.
Tale est pactum retrovendendi Emptioni adjectum.

(a) C. fin. de Condit. appof.

(b) L. 27. ff. de mort. caus. donat. Alia exempla suprà allegata
sunt §. 17.

§. 226.

Sicut aliis Contractibus, ita & Contractui Censuali ad-
jici possunt varia pacta, modò non repugnent substantiæ
Censuum, Æquitati, Charitati, aut Legibus. Duo solum-
modo pacta attingimus, primum de facultate redimendi

S 3

Cen:

Censum, alterum de onere Censui transferendo in personam pro casu, quo bona pereunt, super quibus erat constitutus.

§. 227.

*Pactum
de redi-
mendo
censu.*

Certum est, conformiter legibus, consequenter nihil contra substantiam hujus Contractus fieri, si adjiciatur pactum, vi cuius venditor Censui, restituto pretio se liberare ab obligatione præstandi Censum possit. Quamvis enim naturale emptioni sit, ut rei venditæ dominium perpetuò sit penes emptorem: nihilominus non repugnat emptioni, rem semel venditam iterum emere, pretiumque restituere: consequenter non repugnat emptioni, speciali pacto ad rem iterum vendendam emptorem adstringere. Hoc pactum solere adjici, supponunt MARTINUS V. & CALLIXTUS III. in suis extravagantibus, ubi respondent ad casus sibi propositos de Censu redimibili: de eodem loquuntur Constitutiones Imperii, & S. PIUS V. Aque certum videtur, non pertinere ad substantiam contractus hujus, ut sit simpliciter redimibilis: Censui enim perpetuus communissimè dividitur in redimibilem, & irredimibilem, Substantia igitur Contractus Censualis non exigit, ut sit redimibilis; nec respuit, quo minùs sit redimibilis: consequenter Natura hujus Contractus, prout alterius cujuscunque emptionis, independentè à recentioribus legibus, est, ut censeatur quidem utrinque irredimibilis; nihilominus vel ex pacto, vel ex lege peculiari, vel ex communi consuetudine redimi possit saltem ex parte Debitoris, restituto scilicet pretio. Certè ex legibus Imperii & Bavariæ Contractus Censualis eam naturam jam videtur induisse, ut ex parte debitoris sit redimibilis, etiamsi de hoc non adjiciatur pactum expressum; quia præsumuntur contrahere juxta dispositionem legum. Nequaquam autem hoc est substantiale Censui: unde facultas redimendi etiam ex parte Debitoris excludi potest pacto.

§. 228.

§. 228.

Non repugnat substantiæ Censuum, ut *ex parte Debitoris* fiat redimibilis: (§. 227.) pariter non repugnat, ut *ex parte Creditoris* fiat redimibilis. Nam in contractibus utrinque onerosis, quod uni justum est, alteri quoque justum esse debet. Neque est ratio, quod, considerata solum substantia Contractus, in favorem unius potius possit adjici pactum, quàm in favorem alterius. In aliis contractibus Emptionis - Venditionis, salva contractus substantia, adjicitur pactum de retrovendendo, vel in favorem unius, vel in favorem utriusque: quo minùs id fieri possit in Contractu Censuali, qui proximè accedit ad Emptionem - Venditionem, non obstat substantia Contractus, sed obstare solum potest Lex, aut recepta consuetudo.

§. 229.

Lex aut consuetudo in Germania, & singulariter in nostra Bavaria non obstat, quo minùs Contractui Censuali adjiciatur pactum, ut Census utrinque sit redimibilis. Extravagantes Pontificum approbant emptionem Censuum redimibilis in favorem debitoris: non autem prohibent Censuum redimibilem in favorem emptoris. Constitutiones CAROLI V. & RUDOLPHI II. (§. 203. 204.) nolunt quidem ut Census ad libitum emptoris sit redimibilis: sed loquuntur expressè de Censu 5. pro 100. quod pretium eo tempore justum videbatur, quando solus debitor libertatem habet reemendi Censum. Per hoc non damnant tale pactum in favorem emptoris additum, modò æquitati contractus consulatur. Constitutio S. PII V. (§. 206.) in iis, quæ non attingunt Juris Naturalis aut Divini declarationem, nostræ Germaniæ non ponit legem. Consuetudo non modò non damnat, sed potius confirmat Census utrinque redimibiles, favente etiam recentiore Imperii lege. (§. 205.) Dum igitur

sim-

simpliciter loquimur de redimibilitate Censuum, oportet in nostra Germania solam considerare substantiam hujus Contractus, ex ipsius conceptu manifestatam, cui redimibilitas neque est inseparabiliter connexa, neque pertinaciter repugnat.

§. 230.

*Facultas
redimendi
potest
etiam ex-
cludi pa-
cto.*

Facultas redimendi etiam ex parte Debitoris, excludi potest pacto. (§. 227.) Imò etiam publicis Bavariæ nostræ legibus confirmantur Census perpetui, ex parte debitoris irredimibiles, (a) ita ut debitor à solvendis annuatim censibus se non possit restituto pretio liberare; quamvis, ut aliqui existimant, creditor, qui Censum emerat, possit in quibusdam circumstantiis compellere debitorem ad reddendam summam capitalem, pro qua empti olim census fuerant. Tales Census perpetui incumbunt plurimis ædibus in Metropoli Bavaria Monachii. Originem duxisse dicuntur sæculo decimo tertio sub Imperatore LUDOVICO IV. quo tempore Urbs ipsa ampliata, & ad eximium splendorem, quem hodie præfert, evecta fuit. Qui enim pecunias pro ædificiis erigendis conferebant, emebant sibi competente summa subministrata, Census perpetuos ædibus inhærentes, & ad quoscunque possessores earum transeuntes, ita ut creditores tales aliis in Processu Edictali præferantur, securumque jus ad census in ædibus retineant, etiamsi istarum pretium extinguendis aliis debitis non sufficiat. (b) Emi igitur possunt Census irredimibiles, sicut ipsa prædia emi possunt absque ullo jure redimendi.

(a) *Process. Edic. tit. 2. §. 28.*

(b) *Vid. Cancell. SCHMID. in Comment. ad dictum locum Processus Edictalis.*

§. 231.

*Pactum;
quo Census
realis*

Alterum consideratu dignum pactum est, quo contra- hentes conveniunt, ut quando Census constitutus fuit su-
per

per certis bonis, iis perditis aut infructiferis factis, venditor nihilominus pensionem solvere teneatur. Per hoc pactum nihil contra substantiam Contractus Censualis fieri videtur. Census enim vel est Realis vel Personalis: utrique substantia Contractus Censualis est communis: potest igitur pacto fieri, ut Realis transeat in Personalem, non variata Contractus substantia. Quod venditor Census in re immobili constituti, pereunte re, non ultra obligetur, cedit haud dubie in vendentis favorem, (a) ita ut invitus ultra non adstringatur. (b) Nihil autem ob stare videtur, quin renunciare favori suo possit, ita ut volens postea arctetur. Sicuti igitur substantia Contractus Censualis adimpleta fuisset, si mox initio Census personæ idoneæ fuisset impositus: ita nihil contra substantiam hujus Contractus committitur, si Census rei cuiquam impositus, pereunte re illa, vi pacti prævii censeatur impositus personæ.

(a) CALLIXTUS III. *extravag. 2. inter com. de Empt. & Vendit.*

(b) MARTINUS V. *extrav. 1. ibid.*

§. 232.

Si per dictum pactum non mutatur substantia Contractus Censualis, usuræ nullum erit periculum. Id solummodo cavendum, ne violetur Justitia. Pacta enim, quæ non vum concedunt favorem, vel onus contrahenti imponunt, augent vel minuunt pretium. (§. 221.) Hoc autem potest esse varium secundum temporis qualitatem, ut allegati Pontifices loquuntur, & nos sæpius insinuavimus. Puto igitur, posse à Theologis & Jurisperitis poni Regulas generales de Justitia vel Injustitia Pretii: quænam autem illius augendi vel diminuendi proportio pro diversitate temporum, locorum, aut circumstantiarum servari debeat, adeò ab iis determinari non potest, ut mirum sit, nonnullos auctores, in Mercatura ac Politica parum versatos tot folia speculativis ratiociniis implere.

Diff. III.

T

plere.

plere. Justum est pretium, quando emptor post contractum in communi hominum æstimatione tantum videtur habere, habendo rem emptam; quantum habuit ante contractum, habendo pretium. In casu igitur individuo considerandum, quanta sit æstimabilitas summæ capitalis, quæ datur in pretium: quantum sit onus, præstare censum annuum certis pactis vestitum: denique an communiter censeatur quis prudenter & utiliter subire hoc onus pro obtinendo illo pretio; perpensa simul diversitate personarum, locorum & temporum.

§. 233.

Art. 7.
DENATU.
RACON-
TRACTUS
CENSUALIS.

Ex hucusque dictis facile deprehendimus intrinsecam naturam Contractus Censualis. Sicut enim variis aliis modis, Legato, Donatione, Permutatione &c. annuus Census, seu Reditus ex re fructifera constitui potest; sic etiam simile jus ad annuos redditus per Contractum utrinque onerosum pro pretio transferri potest, eo fere modo, quo alia jura per emptionem-venditionem alienantur. Intelligitur itaque hoc loco per Contractum Censualem, *Consignatio annui redditus ex re fructifera pro pretio.*

§. 234.

Substantialia Contractus Censualis sunt

Consignatio annui redditus ex re frugifera pro pretio, sit per emptionem, vel proximè imitatur emptionem. Unde quæ ad substantiam contractus Emptionis, ea etiam ad substantiam contractus Censualis requiruntur. Substantialia igitur sunt I. Merx. II. Pretium. III. Partium Consensus.

§. 235.

I. Merx:

I. Merx sunt fructus futuri, seu potiùs præsens jus ad fructus istos annuatim exigendos. *Nec emptio, nec venditio sine re, quæ veneat, potest intelligi: & tamen fructus, & partus futuri rectè emuntur.* (a) Cum autem emanantur fructus vel jus ad fructus, consequenter necessaria est res frugifera, ex qua habeantur fructus sive naturales, sive civiles, sive industriales.
Parum